

Ba trụ cột trong phát triển nhân lực báo chí chất lượng cao, bền vững, nhân văn, đáp ứng yêu cầu kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

PGS, TS. TRƯƠNG THỊ KIÊN

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: kien_bctt@yahoo.com

Nhận ngày 19 tháng 8 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 10 năm 2025.

Tóm tắt: Trong 100 năm qua, báo chí cách mạng Việt Nam luôn đồng hành với quá trình giành độc lập, tự do dân tộc, đổi mới và phát triển đất nước. Giai đoạn hiện nay, khi cả dân tộc đang vươn mình bước vào Kỷ nguyên mới - Kỷ nguyên số, Kỷ nguyên hội nhập sâu rộng và phát triển bền vững - lại đang đặt ra những yêu cầu mới mang tính lịch sử cho báo chí. Báo chí cũng phải phát triển ☐đột phá☐ ☐đi thẳng vào hiện đại☐ trở thành lực lượng thúc đẩy phát triển xã hội, định hình tương lai, xung kích, lan tỏa giá trị chân - thiện - mỹ, góp phần tạo sự đồng thuận xã hội, làm cho xã hội ngày càng nhân văn, tiến bộ. Muốn đạt được sứ mệnh đó, yếu tố nhà báo là quan trọng. Các cơ quan báo chí, cơ sở đào tạo cần phải xây dựng, thực hiện chiến lược phát triển đội ngũ nhà báo theo tiêu chí chất lượng cao, kiến tạo, nhân văn.

Từ khóa: kỷ nguyên vươn mình của dân tộc; phát triển nhân lực báo chí; nhà báo chất lượng cao, kiến tạo, nhân văn.

Abstract: For nearly a century, Vietnam's revolutionary press has accompanied the nation's struggles for independence, freedom, renovation, and development. In the present stage when the entire nation is rising to enter a new era, the digital era, the era of deep integration and sustainable development, the press faces new, historically significant demands. Journalism must now develop ☐breakthroughs☐ ☐advance ☐straight into modernity☐ and become a driving force for social progress, shaping the future, leading social change, and spreading the values of truth, goodness, and beauty. It must help build social consensus and promote a more humane and progressive society. To fulfill this mission, journalists themselves are the key factor. Press agencies and training institutions need to design and implement strategies to develop a generation of journalists who embody high quality, creativity, and humanity.

Keywords: era of national rise; journalism human resources development; high-quality, creative, and humane journalists.

1. Đặt vấn đề

Kể từ ngày lập Nước (2/9/1945) đến nay, đất nước ta đã trải qua 2 Kỷ nguyên: Kỷ nguyên thứ nhất là *Kỷ nguyên độc lập, tự do, xây dựng chủ nghĩa xã hội (1930 - 1975)*. Kỷ nguyên thứ hai là *Kỷ nguyên thống nhất đất nước, đổi mới, phát triển (1975 - 2025)*. Và bây giờ, Việt Nam bước vào kỷ nguyên thứ ba, *Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc* mà thời điểm mở đầu là Đại hội lần thứ XIV của Đảng, ghi dấu ấn 40 năm

đổi mới (1986 - 2026)⁽¹⁾.

Tổng Bí thư Tô Lâm khẳng định, ☐Từ đây, mọi người dân Việt Nam, hàng trăm triệu người như một, dưới sự lãnh đạo của Đảng, đồng tâm hiệp lực, chung sức đồng lòng, tranh thủ tối đa thời cơ, thuận lợi, đẩy lùi nguy cơ, thách thức, đưa đất nước phát triển toàn diện, mạnh mẽ, bứt phá và cất cánh☐⁽²⁾. Theo Tổng Bí thư, Kỷ nguyên vươn mình là kỷ nguyên phát triển, kỷ nguyên giàu mạnh, kỷ nguyên thịnh vượng

dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, xây dựng thành công nước Việt Nam xã hội chủ nghĩa, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Trong Kỷ nguyên vươn mình, nhân dân ta, đất nước ta sẽ tăng tốc bứt phá để đạt mục tiêu đến giữa thế kỷ XXI, sẽ trở thành nước xã hội chủ nghĩa phát triển thu nhập cao, dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt diễn ra song hành với kỷ nguyên số, kỷ nguyên của đổi mới sáng tạo, mà tiếng nói chung của nhân loại là [không có gì là không thể].

Hội nghị lần thứ 10 (Kết luận số 97-KL/TW, ngày 5/10/2024) và Hội nghị lần thứ 11 (tháng 4/2025) của Ban Chấp hành Trung ương đã hoàn toàn nhất trí và quyết định đưa *Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc* vào văn kiện Đại hội XIV để lãnh đạo toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta tạo nên một [cuộc cách mạng] thực sự, với mục tiêu đem lại những phát triển bứt phá, nhảy vọt, những thành tựu to lớn trên tất cả các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội...

Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc cũng đang đặt ra những yêu cầu lịch sử. Theo GS, TS. Phùng Hữu Phú, đó là những yêu cầu:

- Phải [Đột phá kép] để phát triển tăng tốc, phải [đi thẳng vào hiện đại], [đi tắt đón đầu] vào công nghệ số, quản trị trên nền tảng chính phủ số, xã hội số, công dân số; đồng thời, giải quyết triệt để các [điểm nghẽn], yếu kém, hạn chế.

- Đột phá về tư duy, nhận thức, [mạnh dạn tiếp thu cái mới], mạnh dạn đổi mới, sáng tạo trên tinh thần [Cái gì có lợi cho Tổ quốc, cho nhân dân là *chân lý*].

- Đột phá trong huy động, sử dụng tối ưu các nguồn lực còn tiềm tàng; tiết kiệm, chống lãng phí, thất thoát.

- Phát huy cao nhất các động lực phát triển đất nước, đặc biệt là *tinh thần yêu nước, tự hào dân tộc, ý chí tự chủ, tự lực, tự cường, khát vọng sáng tạo và cống hiến của con người Việt Nam*.

- *Nâng cao năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng, xây dựng Đảng thật sự là đạo đức, văn minh, thật sự tiêu biểu cho trí tuệ, danh dự và lương tâm của dân tộc, của thời đại⁽³⁾*.

Trong bối cảnh toàn hệ thống chính trị đang chủ động hành động; từng bộ, ngành, địa phương, tổ chức

đều có những bước đi cụ thể để đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới, thì báo chí, với tư cách là lực lượng xung kích trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, càng cần thể hiện rõ vai trò và trách nhiệm đặc biệt của mình.

Suốt chặng đường 100 năm qua, báo chí cách mạng Việt Nam không chỉ là kênh thông tin chính thống của Đảng và Nhà nước, mà còn là người bạn đồng hành, là diễn đàn của nhân dân, là cầu nối giữa ý Đảng - lòng dân. [Báo chí cách mạng Việt Nam luôn trung thành và gắn bó máu thịt với sự nghiệp cách mạng của dân tộc, luôn luôn là lực lượng xung kích trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, tuyên truyền, vận động, cổ vũ, tập hợp quần chúng đoàn kết, chiến đấu cho lý tưởng cách mạng, cho khát vọng của dân tộc, thực sự đã góp phần xuất sắc vào các thành tựu to lớn, vĩ đại có ý nghĩa lịch sử của đất nước⁽⁴⁾]. Các nhà báo luôn sát cánh với thực tiễn đất nước, phản ánh trung thực đời sống, cổ vũ cái đúng, cái tốt, phê phán cái sai, góp phần tạo đồng thuận xã hội và niềm tin vào con đường phát triển của đất nước.

Trong Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc hiện nay, bối cảnh mới, thời cơ và thách thức mới cũng đặt ra những yêu cầu mới mang tính lịch sử cho báo chí. Báo chí cũng phải phát triển [đột phá] bằng cách [đi thẳng vào hiện đại], [đi tắt đón đầu] công nghệ, giải quyết triệt để các [điểm nghẽn], yếu kém, hạn chế, trở thành lực lượng thúc đẩy phát triển xã hội, định hình tương lai, phát huy vai trò kiến tạo, dẫn dắt, phản biện, xây dựng và truyền cảm hứng cho cộng đồng.

Tháng 5/2025, Hội Báo toàn quốc 2025 do Hội Nhà báo Việt Nam chủ trì, tổ chức dưới sự chỉ đạo của Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương, phối hợp với Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã lấy chủ đề: [Báo chí Việt Nam - Trung thành, Sáng tạo, Bản lĩnh, Đổi mới vì sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc], đã cho thấy định hướng rõ ràng về đổi mới tư duy, đổi mới công nghệ và đổi mới nhân sự trong hoạt động báo chí. Các chủ đề thảo luận tại Hội báo đã xoay quanh những vấn đề nóng và đậm tính thực tiễn đối với nhà báo, như: [Báo chí Việt Nam - Tầm nhìn trong Kỷ nguyên mới], [AI và chiến lược tòa soạn], [Dữ liệu báo chí và xu hướng cá nhân hóa], [Chiến lược giữ chân độc giả truyền hình]

Tại Hội thảo khoa học quốc gia *100 năm báo chí cách mạng Việt Nam đồng hành cùng sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và dân tộc (21/6/1925 - 21/6/2025)*, Thường trực Ban Bí thư Trần Cẩm Tú khẳng định: Qua 100 năm xây dựng và phát triển, nền báo chí cách mạng Việt Nam đã có những bước phát triển mạnh mẽ cả về số lượng, chất lượng, chương trình, nội dung ấn phẩm, bước đầu đã làm chủ công nghệ truyền thông hiện đại. Nhiều cơ quan báo chí đã phát triển thành cơ quan báo chí đa phương tiện ngang tầm khu vực và thế giới, đội ngũ những người làm báo ngày càng lớn mạnh, vững vàng về bản lĩnh chính trị, giỏi về nghiệp vụ, gương mẫu về đạo đức nghề nghiệp và thực hiện tốt chức trách xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, sự tác động mặt trái của kinh tế thị trường mở rộng giao lưu hợp tác đã tác động không nhỏ tới báo chí, đội ngũ những người làm báo Việt Nam. Quá trình toàn cầu hóa cùng bùng nổ của công nghệ số, trí tuệ nhân tạo, mạng xã hội□ không chỉ mang đến những cơ hội mà còn đặt ra nhiều thách thức đối với báo chí cách mạng⁽⁵⁾.

Việc nhận diện rõ thế mạnh, thành công, thời cơ của báo chí cũng như những tồn tại, hạn chế, thách thức là cơ sở để xây dựng chiến lược, kế hoạch phát triển nhân lực báo chí chất lượng cao, hiện đại và nhân văn, đáp ứng yêu cầu của đất nước trong Kỷ nguyên vươn mình. Đây không chỉ là trách nhiệm của riêng cơ quan quản lý báo chí, các tòa soạn báo, mà còn là trách nhiệm của các cơ sở đào tạo báo chí truyền thông trong cả nước.

2. Nhận diện ba trụ cột trong phát triển nhân lực báo chí chất lượng cao, bền vững, nhân văn

Một là, phát triển nhân lực báo chí theo hướng □Tinh gọn, đa năng□

Phát triển nhân lực báo chí theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả là phù hợp với chủ trương trong Quy hoạch phát triển và quản lý báo chí toàn quốc định hướng đến năm 2030 và Nghị quyết số 18-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về sắp xếp tổ chức bộ máy theo nguyên tắc: Tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả. □Báo chí phải tích cực, quyết liệt tiến hành đổi mới, sắp xếp, tinh gọn hệ thống cơ quan báo chí theo hướng tinh - gọn - mạnh; tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng, tính hấp

dẫn, sức thuyết phục trong công tác thông tin, tuyên truyền của hệ thống báo chí. Mỗi cơ quan báo chí phải hoạt động đúng tôn chỉ, mục đích, chú trọng tổng kết thực tiễn, phát triển lý luận về đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước trên các ấn phẩm, nền tảng, các loại hình báo chí, nhất là trên Internet, mạng xã hội, góp phần bảo vệ, xây dựng và phát triển đất nước□⁽⁶⁾.

Trước hết là tinh gọn. Thực hiện Kết luận số 126-KL/TW tháng 2/2025 của Bộ Chính trị, tại địa phương, các cơ quan phát thanh, truyền hình sáp nhập vào cơ quan báo của Đảng bộ tỉnh. Thay vì báo chí của 63 tỉnh, thành, với ít nhất 2 cơ quan: Báo Đảng và Đài PT-TH như trước đây, nay còn báo chí của 34 tỉnh thành và mỗi tỉnh thành cơ bản chỉ còn 1 cơ quan báo chí.

Ở cấp Trung ương, từ ngày 15/1/2025, 13 kênh truyền hình của Đài truyền hình kỹ thuật số VTC cùng kênh truyền hình VOV, truyền hình Nhân Dân, Truyền hình Quốc hội Việt Nam chính thức ngừng phát sóng. 11 cơ quan báo chí thuộc Bộ Tài chính, Bộ Kế hoạch và Đầu tư và Bảo hiểm Xã hội Việt Nam được sắp xếp lại thành 1 báo và 1 tạp chí. Việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của các bộ, ngành, của Chính phủ□ cũng kéo theo giảm bớt đầu mỗi cơ quan báo chí trực thuộc.

Điều đó đồng nghĩa, các cơ quan báo chí phải thực hiện một cuộc sàng lọc, tinh lọc đội ngũ lãnh đạo, cán bộ phóng viên, theo hướng loại bỏ bớt những người không làm được việc, làm việc kém hiệu quả, thiếu nhiệt tình, trách nhiệm, chỉ giữ lại những người thực sự có đức, có tài, có năng lực truyền cảm hứng và đóng góp không mệt mỏi cho công cuộc xây dựng nền báo chí nước nhà cách mạng - hiện đại - nhân văn.

Thứ hai là đa năng. Cùng với tinh gọn tổ chức bộ máy, tất yếu cơ quan báo chí phải đổi mới mô hình hoạt động để tận dụng tốt nguồn lực, tiếp cận đa dạng kênh truyền thông, đa dạng công chúng với mức chi phí phù hợp nhất. Trên thế giới, mô hình *Tập đoàn báo chí truyền thông*, hoặc *Tổ hợp báo chí truyền thông* đã tồn tại hàng trăm năm nay. Nếu hoạt động với mô hình này, các cơ quan báo chí phải tuyển chọn, đào tạo, sử dụng nhà báo *đa năng*. Đó là những

nhà báo có khả năng tác nghiệp cho nhiều loại hình báo chí, cho báo chí đa phương tiện, đa nền tảng, một người làm được nhiều việc, làm được việc của nhiều người. Nhà báo vừa phải thông thạo kỹ năng báo chí truyền thống, vừa phải thành thạo các công cụ kỹ thuật số, từ máy quay, phần mềm dựng phim, đồ họa thông tin đến các hệ thống quản trị nội dung (CMS), có kỹ năng sáng tạo đa thể loại.

Trên thực tế, yêu cầu về năng lực của nhà báo đã năng đã được đặt ra từ nhiều năm nay, nhưng ít cơ quan thực hiện được, bởi tư duy và phương pháp làm báo đơn loại hình truyền thống đã ăn sâu bén rễ vào mỗi tòa báo, mỗi nhà báo. Đến thời điểm hiện nay, khi cả đất nước phải đổi mới sáng tạo để thành công bước vào kỷ nguyên vươn mình, thì bắt buộc các nhà báo phải thay đổi, các tòa báo phải có chính sách tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng nhà báo đa năng.

Hai là, phát triển lực lượng báo chí công nghệ cao

Trong kỷ nguyên chuyển đổi số toàn diện và phát triển kinh tế tri thức, báo chí Việt Nam đang đứng trước yêu cầu cấp thiết phải nâng cao năng lực số, tư duy số cho đội ngũ người làm báo. Chuyển đổi số không chỉ làm thay đổi cơ sở hạ tầng của ngành báo chí mà còn định hình lại vai trò, kỹ năng và tư duy nghề nghiệp của người làm báo. Thường trực Ban Bí thư Trần Cẩm Tú, trong Hội thảo *100 năm báo chí cách mạng Việt Nam đồng hành cùng sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và dân tộc (21/6/1925-21/6/2025)*, cũng lưu ý, "Cần đẩy mạnh nghiên cứu, khai thác, ứng dụng thành tựu khoa học công nghệ, chuyển đổi số báo chí gắn với cải cách bộ máy hành chính, xây dựng cơ quan báo chí chuyên nghiệp, hoạt động hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả và hội nhập quốc tế"⁽⁷⁾.

Chủ tịch nước Lương Cường cũng nhấn mạnh: Báo chí của chúng ta đang phát triển trong bối cảnh mới, trong đó, khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số trở thành một trụ cột chiến lược đưa nước ta bước vào kỷ nguyên phát triển có tính đột phá. Bởi vậy, báo chí của chúng ta phải nắm bắt xu thế phát triển tất yếu đó, kiên quyết và khấn trương tự đổi mới toàn diện, đồng bộ và phù hợp với quy luật đặc thù của báo chí để tạo cho được các sản phẩm báo chí mang hơi thở của thời đại, có sức sáng tạo, tìm tòi mới về nội dung và phương thức biểu hiện.

Chủ động nắm bắt xu thế truyền thông hiện đại, từng bước tạo nên mô hình mới của báo chí cách mạng trong thời kỳ chuyển đổi số, sự phát triển như vũ bão của khoa học, công nghệ⁽⁸⁾.

Như vậy, trong bối cảnh chuyển đổi số, mỗi nhà báo buộc phải trở thành một "nhà công nghệ" - có khả năng tiếp cận, ứng dụng và khai thác hiệu quả các công cụ kỹ thuật số để đủ sức tạo nên "mô hình mới của báo chí cách mạng". Nhà báo hiện đại cần thành thạo kỹ năng sử dụng điện thoại thông minh để ghi âm, ghi hình, dựng video, podcast nhanh và phát trực tiếp tin tức nóng hổi tại hiện trường trên nền tảng trực tuyến (livestream); có thể sử dụng máy ảnh, flycam, phần mềm chỉnh sửa hình ảnh, dựng video phục vụ sản xuất sản phẩm số. Không thể chỉ dừng lại ở việc "viết hay", nhà báo kỹ thuật số cần phải có khả năng nắm bắt cơ chế vận hành của các nền tảng phân phối nội dung (như Facebook, TikTok, YouTube, Google News), từ đó, tối ưu hóa cách đặt tiêu đề, gắn từ khóa, lựa chọn thời điểm đăng tải nhằm đảm bảo tin bài tiếp cận đúng đối tượng công chúng. Ngoài ra, nhà báo còn cần biết phân tích dữ liệu hành vi (analytics) của công chúng để điều chỉnh chiến lược nội dung phù hợp, sử dụng các công cụ hỗ trợ viết, biên tập tự động, phiên âm giọng nói, phân tích xu hướng dư luận, kiểm chứng thông tin (fact-checking) bằng AI.

Việc thành thực công nghệ sẽ giúp nhà báo sáng tạo thông tin bằng các hình thức kể chuyện mới như báo chí dữ liệu (data journalism), báo chí tương tác (interactive storytelling), phóng sự 360°, thực tế ảo (VR), thực tế tăng cường (AR); phát triển kỹ năng tác nghiệp số như báo chí di động (mobile journalism), sản xuất video ngắn, podcast, livestream một cách sinh động, hấp dẫn, độc đáo, dễ lan tỏa, phù hợp với thị hiếu mới của công chúng trên môi trường mạng xã hội và nền tảng số. Thành thạo công nghệ cũng là cách để nhà báo kiểm soát được công nghệ AI, tận dụng hợp lý sức mạnh của báo chí AI nhưng đồng thời vẫn tạo được lối đi riêng, phát triển được bản sắc riêng của mỗi tờ báo.

Nói tóm lại, công nghệ truyền thông hiện đại phải trở thành "cánh tay nối dài" đắc lực của người làm báo. Sự hội tụ truyền thông, truyền thông đa nền tảng

- mô hình báo chí mới - đặt ra yêu cầu về một lực lượng báo chí có khả năng tích hợp công nghệ vào từng khâu của quy trình sản xuất tin tức và mọi hoạt động báo chí để tối ưu hóa năng suất lao động, đưa báo chí trở thành lực lượng tinh nhuệ và chủ đạo trong kiến tạo dư luận, định hình tư tưởng xã hội, góp phần lan tỏa hình ảnh quốc gia.

Cũng từ mô hình nhà báo công nghệ, liên hệ sang trách nhiệm đào tạo để thấy, việc xây dựng các chương trình đào tạo, bồi dưỡng chuyên sâu về công nghệ mới - công nghệ thông tin, truyền thông kỹ thuật số, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data), công nghệ tương tác, đảm bảo an ninh, an toàn thông tin[□] là yêu cầu cấp thiết trong hiện tại và cả tương lai.

Một trong những giải pháp hiệu quả là kết nối giữa các cơ sở đào tạo báo chí với các cơ quan công nghệ và cơ quan báo chí truyền thông lớn (như Báo Nhân Dân, Đài Tiếng nói Việt Nam, Đài Truyền hình Việt Nam, Thông tấn xã Việt Nam, Tạp chí Cộng sản, Quân đội Nhân dân, Hà Nội mới, Báo VnExpress, Lao Động, Thanh Niên, Tuổi Trẻ, Tiền Phong[□]) để tổ chức các khóa học thực hành, các dự án thực tế, giúp sinh viên báo chí và nhà báo tích hợp kiến thức báo chí - truyền thông với công nghệ - dữ liệu số, nhanh chóng tiếp cận công nghệ mới, có cơ hội thực hành sớm và thuận tiện. Ngoài giảng viên báo chí, các cơ sở đào tạo cần phải tận dụng chuyên gia công nghệ, chuyên gia AI và nhà báo giỏi để cùng đào tạo, bồi dưỡng cho sinh viên, học viên. Cũng như vậy, các cơ quan báo chí truyền thông cần mở những khóa bồi dưỡng, tập huấn công nghệ cho phóng viên, biên tập viên, kỹ thuật viên. Chỉ khi am hiểu, thành thạo công nghệ mới, nhà báo mới có thể tự do sáng tạo trên nền tảng công nghệ, góp phần đắc lực dẫn dắt báo chí phát triển, đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới.

Ba là, phát triển lực lượng nhà báo kiến tạo, nhân văn

Báo chí kiến tạo, báo chí nhân văn là những chuẩn mực giá trị cốt lõi, không bao giờ thay đổi của truyền thông hiện tại và tương lai. Trong bối cảnh bùng nổ thông tin mạng xã hội - khi mà mọi tổ chức, cá nhân đều có thể làm truyền thông, tham gia cung cấp thông tin, phản ánh nhanh mọi mặt đời sống xã hội, khi mà

tin giả, tin sai lệch có cơ hội phát tán tràn lan, tác động tiêu cực đến nhận thức, hành vi của một bộ phận công chúng, thì nhà báo, báo chí càng phải phát huy vai trò kiến tạo và nhân văn.

Trong tham luận gửi tới Hội nghị Tổng kết công tác năm 2024 và triển khai nhiệm vụ năm 2025 của Bộ Thông tin và Truyền thông, Cục trưởng Cục Báo chí cho rằng, □Phương thức đưa tin và tiếp cận tin tức thay đổi nhanh chóng đòi hỏi tin tức, bài viết trên báo chí phải nhanh, mới, đúng, trúng, sâu. Yếu tố nhanh và mới thì mạng xã hội có phần chiếm ưu thế, nhưng phản ánh khách quan, đúng sự thật, trúng vấn đề và khai thác sâu hơn, kỹ hơn, đưa ra giải pháp kiến tạo, được công chúng tin cậy hơn thì đó là ưu thế của báo chí. Không ít cơ quan báo chí ở Việt Nam đã định hình phong cách báo chí kiến tạo. Số lượng tin, bài truyền thông chính sách trên báo chí hàng năm chiếm khoảng gần 20% tổng số lượng tin, bài trên báo chí, trong đó có hàng ngàn bài viết đề xuất giải pháp để tháo gỡ vướng mắc, hoàn thiện pháp luật, chính sách, thúc đẩy thay đổi nhận thức để có hành động tích cực cho xã hội. Tuy nhiên, trong đó cũng có nhiều bài viết mang tính phản biện, với tư duy □bối mớ[□], □đánh đấm[□], thiếu tính xây dựng, vô hình trung làm suy giảm niềm tin của công chúng đối với báo chí^{□(9)}.

Trước thực tế đó, trách nhiệm của nhà báo không chỉ là nâng cao nhận thức, cải thiện niềm tin của công chúng, mà còn thúc đẩy họ tham gia tích cực vào giải quyết các vấn đề xã hội. Bên cạnh phản ánh những vấn đề tiêu cực, nhà báo phải có trách nhiệm điều tra, nghiên cứu, tìm tòi giải pháp tích cực, góp phần giải quyết các nút thắt, mâu thuẫn, vấn đề của cuộc sống, tạo sự thay đổi, phát triển bền vững thông qua thông tin.

Cùng với vai trò kiến tạo, nhà báo trong bối cảnh xã hội hiện đại còn phải tuân thủ chuẩn mực nhân văn, luôn ý thức sâu sắc về trách nhiệm xã hội, quyền con người trong từng sản phẩm báo chí, đặt con người ở vị trí trung tâm thông tin, bảo vệ con người. Nhà báo nhân văn không chỉ đưa tin về sự kiện, mà còn chú trọng phản ánh sâu sắc bối cảnh, thân phận, cảm xúc của con người, chú trọng các vấn đề nhân sinh, đưa tin và phân tích, nhìn nhận sự việc trên nền tảng đạo đức và trách nhiệm xã hội, từ đó, góp phần

xây dựng xã hội nhân ái, công bằng và văn minh. Nhà báo cần $\square$ nỗ lực phản ánh chân thực, sinh động, có sức thuyết phục cao, những phát triển mới, cái tốt đẹp, cao cả, sự tử tế trong đời sống, đồng thời dũng cảm, nghiêm khắc lên án, phê phán những cái xấu xa, thấp hèn, sự thoái hóa, biến chất, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, thói hư, tật xấu, tệ nạn xã hội, kiên quyết đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, củng cố và tăng cường niềm tin của nhân dân, qua đó góp phần tích cực vào thắng lợi của sự nghiệp xây dựng con người, đổi mới và phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới⁽¹⁾.

Những hành vi vi phạm bản quyền, xâm phạm sở hữu trí tuệ, xâm phạm quyền con người, tạo nội dung sai lệch, thiếu chính xác, kích động bạo lực, thù hận, gây hoang mang dư luận, xâm lăng văn hóa, chính trị $\square$ không được chấp nhận trong báo chí, càng không được chấp nhận trong báo chí số - nơi mà sức ảnh hưởng của những thông tin tiêu cực lan tỏa theo cấp số nhân, có tác động mạnh mẽ, nhanh chóng đến từng số phận, từng tổ chức, nói rộng hơn là cả cộng đồng, xã hội.

Đào tạo nhà báo kiến tạo, nhân văn phải là trách nhiệm của các cơ sở đào tạo và của cả cơ quan báo chí. Hiện nay, các cơ sở đào tạo báo chí đều đã đưa môn học về *đạo đức báo chí truyền thông, văn hóa báo chí truyền thông, luật báo chí truyền thông, kỹ năng báo chí truyền thông số* $\square$ vào chương trình giảng dạy, giúp người học được trang bị kiến thức cần thiết trên hành trình vươn tới giá trị kiến tạo, nhân văn. Tuy nhiên, cần tích hợp nhiều hơn, rõ nét hơn trong chương trình giảng dạy chính khóa các học phần về báo chí kiến tạo, báo chí giải pháp, báo chí nhân văn, báo chí cộng đồng, kỹ năng làm báo dành cho người yếu thế $\square$ Cùng với nội dung môn học, phương pháp đào tạo cũng cần được đổi mới theo hướng phát triển *tư duy phản biện* của người học về các vấn đề xã hội và *năng lực xử lý*, đưa ra *phương án giải quyết* cho các tình huống, mâu thuẫn, vấn đề, điểm nóng kinh tế, chính trị đang hoặc mới phát sinh. Các nhà báo cũng cần có một *Cảm nang báo chí kiến tạo, nhân văn*, gợi ý kỹ năng tác nghiệp cho những tình huống thực tiễn...

Ban biên tập, lãnh đạo các cơ quan báo chí phải coi việc xây dựng lực lượng nhà báo kiến tạo, nhân văn là một trong những nhiệm vụ chiến lược. Có như vậy, cơ quan báo chí mới trở thành điểm sáng văn hóa trong bối cảnh truyền thông mới.

3. Kết luận

Kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam đang đặt ra nhiều yêu cầu, nhiệm vụ mới cho mọi lực lượng xã hội, trong đó có lực lượng báo chí. Với tư cách là cơ quan ngôn luận của Đảng, Nhà nước, là vũ khí đấu tranh cách mạng sắc bén trên lĩnh vực văn hóa tư tưởng, tinh thần, báo chí luôn đồng hành thực hiện các nhiệm vụ chính trị của dân tộc. Báo chí đã đổi mới cả về chất và lượng, trong đó, chú trọng thực hiện nhiệm vụ trọng tâm mà Đảng, Nhà nước giao phó là nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Những trụ cột chiến lược phát triển nhà báo hiện đại: tinh gọn, đa năng; giỏi công nghệ cao; kiến tạo và nhân văn, nếu thực hiện thành công, chắc chắn sẽ đem đến một sinh lực mới, sức mạnh mới cho nền báo chí hiện đại, đưa báo chí cất cánh cùng dân tộc hùng cường, thịnh vượng./.

(1), (3) GS, TS. Phùng Hữu Phú (2025), *Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc và những yêu cầu lịch sử*, https://tapchicong-san.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hnp4dK31Gf/content/ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc-va-nhung-yeu-cau-lich-su.

(2) Tổng Bí thư Tô Lâm (2025), *Thời điểm bắt đầu kỷ nguyên mới là Đại hội XIV của Đảng*, <https://vov.vn/chinh-tri/tong-bi-thu-to-lam-thoi-diem-bat-dau-ky-nguyen-moi-la-dai-hoi-xiv-cua-dang-post1137960.vov>.

(4), (8), (10) Chủ tịch nước Lương Cường (2025), *Bài phát biểu nhân kỷ niệm 100 năm Ngày Báo chí cách mạng Việt Nam (21/6/1925- 21/6/2025)*. Đăng trên: https://www.tapchicong-san.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hnp4dK31Gf/content/xay-dung-nen-bao-chi-cach-mang-viet-nam-hien-dai-nhan-van-dan-toc-dap-ung-ky-vong-niem-tin-yeu-cua-dang-nha-nuoc-va-nhan-dan.

(5), (6),(7) Nguyễn Hoàng (2025), *Tạo điều kiện, dành thêm nguồn lực để báo chí thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới*, <https://baochinhphu.vn/tao-dieu-kien-danh-them-nguon-luc-de-bao-chi-thuc-hien-tot-chuc-nang-nhiem-vu-trong-ky-nguyen-moi-102250530155655311.htm>.

(9) Trường Thanh (2025), *Để báo chí kiến tạo trở thành $\square$ lời mở $\square$ cho báo chí truyền thống*, <https://ictvietnam.vn/de-bao-chi-kien-tao-tro-thanh-loi-mo-cho-bao-chi-truyen-thong-68664.html>.